

МІСТОБУДІВНІ АСПЕКТИ ЕВОЛЮЦІЇ ПАРКУ- ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ «ПОЛТАВСЬКИЙ МІСЬКИЙ»

Ландшафт відіграє важливу роль у формуванні архітектурно-розпланувальної структури міста впродовж всього періоду її розвитку. Штучні ландшафти є самостійними витворами мистецтва. Наприклад, дендрологічні парки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва створюють умови для збереження та відновлення ландшафтно-біологічного розмаїття, використовуються для рекреаційних цілей, організацій екскурсій, екологічного туризму, а також ведення науково-дослідної роботи. Вони мають дендрологічну, краєзнавчу, освітньо-виховну та екологічну цінність.

Історичне надбання архітектурно-ландшафтного та дендрологічного мистецтва Полтави – це понад 30 об'єктів. Серед них – 8 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, але тільки Полтавський міський парк, який знаходиться на північній, найвищій околиці міста, має загальнодержавне значення. Його територія складає на сьогодні 124,5 га. Полтавський дендропарк відноситься до пейзажних або ландшафтних парків, для якого характерно вільне та мальовниче, наближене до природного, розташування елементів ландшафту. Основні містобудівні аспекти та напрямки перспективного розвитку парку, його дендрологічне та ботаніко-географічне вирішення, було пов'язано зі створенням ландшафту подібного до пейзажу початку століття [1, 2].

Найважливіші етапи еволюції унікального дендрологічного об'єкту міста парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Полтавський міський»:

I етап. Створення парку:

- квітень 1962 р. – пошук території для парку; розроблення первісної схеми (головний архітектор Полтави Л.С. Вайнгорт і ландшафтний архітектор В. Жихарев) та дендрологічної частини проекту на решту території масиву (головний дендролог Я.Я. Яценко);
- 13.04.1962–1966 рр. закладка ландшафтного парку дендрологічного характеру на території 135 га, створення каскаду з 4-х ставків;
- 1966 р. – включення парку до списку дев'яти показових парків України (постанова Ради Міністрів УРСР № 494);

- 1970 р. – присвоєння дендропарку першої назви – Парк на полі Полтавської битви; засадження 80 % території;
- 1971 р. – остаточне завершення проекту парку;

II етап. Становлення парку:

- 1977 р. – внесення парку на «Полі Полтавської битви» до списку пам'яток природи садово-паркового мистецтва республіканського значення (постанова Держкомітету при Раді Міністрів УРСР);
- 1986 р. – II місце на ВДНГ на всесоюзному конкурсі «Раціональне озеленення – елемент комплексного благоустрою міст» Полтавський дендропарк (Парк на полі Полтавської битви) за відтворення історичного ландшафту допетровських часів та високий рівень утримання ландшафтного парку;
- 1989 р. – завершено поповнення колекції дерев і чагарників (більш ніж 320 видів, форм і гібридів);
- 1990 р. – зміна офіційної назва парку на парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Полтавський міський» та передача його у комунальну власність міста;
- 1992 р. – отримання парком-пам'яткою садово-паркового мистецтва «Полтавський міський» статусу загальнодержавного [1, 2].

III етап. Занепад парку:

- 1992–2009 рр. – втрата більше ста видів, різновидностей і форм дерев та чагарників (на 2004 рік із майже 400 порід залишилося близько 230); парк позбавлений штату працівників і знаходиться у занедбаному стані [2].

IV етап. Початок відродження парку:

- 2009–2012 рр. – активізація населення та адміністративних ресурсів, організація волонтерського загону «Відродження» при Полтавській гімназії № 9, передача парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва «Полтавський міський» у відомство «Декоративні культури», набір штату працівників, початок робіт з очищення парку та створення плану його реконструкції [3].

Література

1. Байрак О.М. Парки Полтавщини: історія створення, сучасний стан дендрофлори, шляхи збереження і розвитку. /Байрак О.М., Самородов В.М., Панасенко Т.В. – Полтава : Верстка, 2007. – 276 с.
2. Козельська Г. У Полтаві гине парк, визнаний свого часу одним із кращих у СРСР. / Г. Козельська, О. Халимон О. // Газета «Вечірня Полтава». – 13 квітня 2002. – № 15.
3. Халимон О. Ювілей Полтавського міського парку. / О. Халимон. // Світ довкілля. – 2012. – № 3. – С. 30 – 32.